

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

THEOBALD, CHRISTOPH

Semnele timpului; trad.: Ana-Maria Răducan;

Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg

ISBN 978-973-141-955-8

I. Răducan, Ana-Maria (trad.)

II. Hodiș, Silviu (ed.)

© Christoph Theobald, 2023

© 2023, Galaxia Gutenberg, pentru versiunea în limba română

www.galaxiagutenberg.ro

Editura Galaxia Gutenberg

435600 Târgu- Lăpuș, str. Florilor nr. 11

Mobil: 0723-377 599, 0733979 383

E-mail: contact@galaxiagutenberg.ro

PRINTED IN ROMANIA

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Christoph Theobald

Semnele timpului

Traducerea din limba franceză de
Ana-Maria Răducan

Galaxia Gutenberg
2023

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Viitorul creației	9
Citind semnele timpului	39
Dimensiunea spirituală a educației.....	71
Creștinismul ca stil.....	91

Cuvânt înainte

Trăim astăzi în societăți multiculturale, așadar cu o pluralitate de imagini și de viziuni asupra lumii și a vieții. Cum să îndrăznim să ne mai plasăm într-o tradiție particulară, cum este cea a Bibliei, și cum să adoptăm, odată cu ea, o perspectivă totalizatoare asupra realului, referindu-ne la un Dumnezeu creator?” (Christoph Theobald)

Teologul Christoph Theobald răspunde aici la o serie de întrebări despre viitorul creației, despre semnele timpului pe care-l trăim, despre dimensiunea spirituală a educației pentru a propune o privire asupra creștinismului ca stil, pe urmele lui Hans Urs von Balthasar.

Volumul se compune din patru texte de actualitate și își propune, prin acestea, să reliefeze portretul unui teolog franco-german, aflat la intersecția marilor întrebări teologice de la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI.

LBRS We know books.
 încet, într-o anumită parte a umanității se naște conștiința că nu avem decât o singură lume, de care trebuie să avem grijă.

Să precizăm, mai întâi, câte ceva despre situația care formează contextul spiritual al întrebărilor noastre despre creație, înainte de a traduce esențialul acestei credințe biblice într-o perspectivă de viitor. Putem observa deja că există o legătură intimă între imaginile noastre despre lume și modurile noastre de a se situa în ea, adică stilurile noastre de viață. Acest lucru este valabil atât pentru budist, cât și pentru un om de știință sau pentru un inginer. Isus din Nazaret se raportează, și El, la „creație”, privind realitatea prin ochii Celui pe care Îl numește *Avva*, Părinte. A ne inspira astăzi din modul său de a fi înseamnă a ne implica în acțiunile care fac ca planeta noastră să fie un spațiu locuibil de către toți, apelând la resursele sale cele mai neașteptate, adică acelea care se ascund în tradițiile noastre multiple.

Un peisaj cultural propice descoperirii lumii în calitatea sa de creație

Nu se poate nega o anumită conviețuire între una dintre aceste tradiții ale lumii – adică relatarea creației, așa cum a fost ea citită în Occident – și modernitatea științifică și tehnologică. Prima pagină din Biblie a fost creditată, într-adevăr, de exegeți, ca având o putere singulară de desacralizare a realului. Atunci când transcendența Dumnezeuului unic este recunoscută, elementele din lume pot deveni autonome și, așadar, obiecte de analiză și de transformare. Creat după chipul lui Dumnezeu, omul primește, în același timp, porunca de a supune pământul și tot ceea ce acesta conține și de a cârmui cosmosul în sfințenie și dreptate (*Gn* 1, 26-27 și *Înțel.* 9, 2-3).

O „lucrare în șase zile”? – Această lectură a hexameronului – lucrarea lui Dumnezeu în șase zile – rămâne determinantă în teologia occidentală până la Constituția pastorală *Gaudium et spes* a conciliului Vatican II (1965), care îi asociază planului lui

Dumnezeu „activitatea umană individuală și colectivă, acest uriaș efort prin care oamenii se străduiesc de-a lungul veacurilor să-și amelioreze condițiile de viață”¹. A vedea în munca omenească „o prelungire a lucrării Creatorului” nu mărturisește oare un optimism teologic un pic naiv? Acesta este reproșul care i s-a făcut Constituției *Gaudium et spes* în anii postconciliari – text totuși conștient de riscurile care provin dintr-o posibilă automanipulare a umanității².

Dar, după anii '60, climatul cultural și atitudinea noastră față de științe au evoluat în mod considerabil. Raportul Clubului de la Roma, din 1972, despre limitele creșterii³, este un prim semnal de alarmă pentru creștini în privința relației lor tradiționale cu mediul înconjurător. Mai apoi se manifestă și alte neliniști, mai ales privitoare la dezvoltarea spectaculoasă a tehnicilor biologice și genetice, care transformă raportul dintre om și natură, precum și raportul dintre om și el însuși.

¹ Cf. *Gaudium et spes*, nr. 34.

² Cf. *ibid.*, nr. 4 et 5.

³ Dennis Meadows și alții, *The Limits to Growth*, Universe Book, New York, 1972.

Aducând beneficii inestimabile, în domeniul medical, spre exemplu, ele deschid și un câmp de experimentare pe ființele umane, suscită spectrul clonării și chiar, în cazul unor ucenici vrăjitori, visul de a selecționa un nou tip de om, mai bine adaptat la viitor.

Încet-încet, devenim conștienți de faptul că raportul nostru cu pământul și cu mediul său cosmic, precum și cu viitorul lor, trebuie gândit mai mult în termeni de „negociere”: deși totul pare posibil, nu orice este și potrivit; dar unde să găsim criterii de discernământ? Fără îndoială, misiunea de a umple pământul și de a-l stăpâni, dată în cea de-a șasea zi, trebuie să fie integrată în perspectiva mai largă a heptameronului – „lucrarea” în șapte zile –, care presupune odihna sabatică- o curățire a modului nostru de a fi și de a viețui în lume.

Știință și mit. – În același timp, granița dintre știință și mit, atât de caracteristică marilor conflicte ideologice dintre Biserică și lumea științifică, din ultimele două secole, pare să fi redevenit fragilă. Științele se pot erija ele însele în mituri, după cum vom vedea, își pot exercita fascinația una asupra alteia, pot provoca

nelinești; de asemenea, ele pot produce noi mituri. Nimeni nu va nega progresele extraordinare ale cosmologiei, care, începând cu 1965, a pus bazele faimoaselor modele standard, mai ales cel al Big-bang-ului⁴. Dar dacă uităm să spunem că acesta nu descrie decât 6% din materia cunoscută și că reprezintă o teorie de un tip particular, care se ocupă de „un obiect fără exterior, care le conține pe toate celelalte”⁵, trecem sub tăcere faptul că acest discurs științific joacă același rol pe care l-au avut înainte poveștile despre creație, adică despre sensul existenței umane în univers, adesea „reiterând” vechiul vocabular biblic⁶.

Nu este surprinzător că și alte tradiții, în afară de cele inspirate de Biblie, cunosc recompuneri analogice. Fundamentalismul, fenomen tipic modern, se manifestă în discordanța radicală dintre menținerea unei reprezentări tradiționale a lumii și utilizarea celor mai

⁴ Cf. descoperirii lui Penzias și Wilson a existenței unui câmp de radiații perfect izotrop.

⁵ J. Ladrière, „Le principe anthropique. L'homme comme être cosmique”, în CESPR (1987/2), 12.

⁶ Cf., spre exemplu, Hubert Reeves, Joël de Rosnay, Yves Coppens, Dominique Simonnet, *La plus belle histoire du monde*, Seuil, 1996.

sofisticate mijloace științifice și tehnice; îl regăsim în toate tradițiile, de exemplu, în islamism și în creaționismul american. Dar în majoritatea cazurilor, au loc integrări sau convergențe foarte subtile și adaptate situațiilor culturale. Nu este un lucru rar ca oamenii de știință din alte arii culturale – taoiști, indieni, budiști... – să își descrie „scenariile” cosmologice în terminologiile propriilor tradiții religioase și spirituale: să existe o identificare, de exemplu, între vidul cuantic și vidul taoist, între mișcarea subatomică și dansul lui Shiva, între non-separabilitatea cuantică și unitatea dintre Yin și Yang sau între modelul ciclic al cosmologiei și ciclul Upanișadelor.

Cum să le refuzăm asiaticilor să integreze științele, născute mai degrabă pe solul greco-iudeo-creștin, în concepțiile globale, „holistice” ale universului? Poate conștiința mondială a unui occidental, format de turism și de media să admire și să relativizeze toate tradițiile și imaginile lor asupra lumii, se înscrie și ea, într-un mod armonios, în acest tip de „holism”, care, sprijinindu-se pe competențe științifice dovedite, continuă să conteze